

Mijn meisjesnaam is Marie-Elise Weiler en mijn man heette Leisen.

Wanneer bent u geboren?

04.09.1929.

Waar bent u opgegroeid?

Ook hier in Tarchamps.

Kunt u uw ouders even voorstellen?

Mijn ouders waren boeren. Mijn vader heette Dominique Weiler en mijn moeder Marguerithe Delhez. Ik was enig kind. Ik bracht veel tijd door bij de burens, zij hadden 6 kinderen. De jongste was 2 jaar ouder dan ik. De anderen waren al het huis uit en werkten in de huishouding als dienstbode in Brussel. Dienstbode werd je zodra je kon werken. Met zoveel kinderen in huis waren de mensen arm.

Kunt u zich herinneren dat in 1939 100 jaar onafhankelijkheid werd gevierd?

Ja. De Vrijheidsboom staat daar nog steeds. De boom op het schoolplein is de Vrijheidsboom. En ik was een peetmoeder. De peetvader is al dood, hij was ook van hier. Er was daar een mooie marmeren plaat, en in 1940, toen de oorlog begon, nam mijn vader - hij was wethouder - de plaat mee en verborg hem gedurende de hele oorlog. Tijdens het Rundstedt-offensief is de plaat helaas toch kapot gegaan.

Hoe werd dit gevierd?

Net als een dorpsfeest. Mensen kwamen samen en er werd feest gevierd. Dat was in 1939, en in 1940 begon de oorlog.

Hoe oud was u toen de Duitse Wehrmacht Luxemburg binnenviel? Kunt u zich die dag persoonlijk herinneren?

Ja. Ik was 11 jaar oud. Niet helemaal, tien en een half. Ik kan het me nog goed herinneren. Ik was op weg naar de kruidenier met de buurjongen, die 2 jaar ouder was, en toen we beneden in het dorp waren kwamen ze met een motor met zijspan. We renden de winkel in en vertelden de kruidenier dat we bang waren. Hij probeerde ons te kalmeren. Toen kwamen ze met de paarden. Het ene paard na het andere. Ze hadden toen nog geen tanks zoals nu. De kanonnen werden nog door paarden getrokken. Zelfs de boeren in het dorp die 2 of 3 paarden hadden, mochten er maar één houden. Ze namen de paarden af van de boeren.

Wat veranderde er specifiek in uw dagelijks leven als gevolg van de Duitse bezetting?

Men was niet langer vrij. Men stond voortdurend onder druk, onder dwang. Als ze "ja" zeiden, kon je geen "nee" zeggen. Anders stond je op de zwarte lijst en dan.... Een familie uit het dorp werd op transport gezet naar een concentratiekamp.

Is er iets veranderd op school?

Ja, op school moesten we 's morgens "Heil Hitler" zeggen. Onze leraar was helemaal niet Duits, hij kwam uit Troisvierges. Hij was een professor en was als straf overgeplaatst naar ons.

Hoe zat het met de voedselvoorziening?

Dat was geen probleem voor de boeren. We hadden vlees en brood. Elke maand kregen we voedselbonnen voor suiker en de dingen die je zelf niet had. Dan kwam elke maand iemand van het

voedselbureau in Wiltz naar het dorp en deelde de bonnen uit om suiker, olie en azijn te kopen. Ze noemden het "rantsoenbonnen".

Heeft u iets van verzet of collaboratie meegemaakt in uw dagelijks leven tijdens de oorlog?

Niet veel. Daar was ik nog te jong voor. Je merkt het niet zo erg als je 10-11 bent dan wanneer je 14-15 bent.

U heeft me een verhaal verteld over een man die naar België wilde om zijn vriendin te zien.

Ja, ze schoten hem neer. Ze dachten dat hij spioneerde. Maar dat was niet zo.

Kunt u ons nogmaals vertellen wat er precies is gebeurd?

De man ging vroeger altijd naar Marvie - dat is net voor Bastogne - en daar loopt een pad door het bos, en ze dachten dat hij spioneerde, dus schoten ze hem neer. Eerst moest hij zijn graf graven, en toen schoten ze hem neer en begroeven hem daar. Niemand weet waar.

U heeft me ook verteld dat er iemand in het dorp verstopt werd? Kunt u het verhaal ook opnieuw vertellen?

Het waren er verschillende. Toen de situatie slechter werd, brachten ze hen naar België. We zitten hier vlak bij de grens. Een kilometer. Er was een man hier in het dorp en die hield in de gaten, wanneer de douaniers dienst hadden. Als die voorbij waren, renden ze snel met de jongens naar België. Het is maar één kilometer. Toen ze eenmaal aan de andere kant waren, konden ze gaan en staan waar ze wilden. Er waren daar ook mensen die hen opnamen.

Hoe heeft u de bevrijding in september 1944 ervaren? Kunt u zich die dag persoonlijk herinneren?

Ja. De Amerikanen waren daar. De Duitsers waren allemaal weg. We liepen door het bos richting Marvie naar de hut om de Amerikanen te zien. We liepen een uur en daarna waren er meer Amerikanen bij ons in het dorp dan ons lief was.

Kunt u zich iets specifiek herinneren over wanneer de Amerikanen kwamen?

Iedereen was blij. De Amerikanen deelden kauwgom uit aan de kinderen. "Hello baby" riepen ze. En toen kregen we een stuk kauwgom. Als kind wisten we niet wat kauwgom was. En chocolade. Ze waren geobsedeerd door de kinderen. Ze gaven alleen chocolade, kauwgom en snoep.

Wat gebeurde er na de bevrijding in september 1944?

Daarna was alles weer normaal. De mensen werkten weer en waren vrij. Ze stonden niet meer onder dwang en druk.

Toen begon het Ardennenoffensief. Waar was u toen?

Ik ging naar kostschool in Bastogne. Ik ging naar kostschool in Bastogne, omdat we tijdens de hele oorlog geen Frans hadden geleerd. Ik kon Frans spreken, omdat mijn moeder Belgische was. Maar ik kon het niet schrijven. En tijdens de oorlog mocht er geen Frans worden onderwezen op school. Dat was het eerste: geen Frans. Dus stuurden mijn ouders me naar een kostschool in Bastogne om Frans te leren schrijven.

En toen u op kostschool zat, begon het Rundstedt-offensief?

Ja, toen kwam het Rundstedt-offensief. Ik kon niet naar huis. De Duitsers waren er meteen. Ik ging toen naar de zus van mijn moeder, die in Bastogne woonde. Dus ik was in Bastogne gedurende het hele Rundstedt-offensief.

Waar verbleef u in Bastogne? Bij de zus van uw moeder?

Ja, daar in de kelder. Mijn oom had balken aan het plafond bevestigd, die samen met dikke palen het plafond van de kelder ondersteunde. Ze hadden de matrassen in de kelder gelegd en daar sliepen we op.

Kunt u uw leven daar in de kelder in meer detail beschrijven? Hoe lang was u daar, had u daar een dagelijkse routine, waar at u?

Ze hadden een "kelderkeuken". In de zomer kookten ze altijd in de kelder, omdat het boven te warm voor ze was. Daarnaast was de kelder. Mijn neef en ik gingen elke dag naar het seminarie. Dat was op de Route de Marche. Daar haalden we brood en vlees. Je kon er elke dag eten krijgen.

Hebt u iets gemerkt van de oorlog die boven gaande was toen u in de kelder verborg?

Als er geschoten werd. We hoorden de bommen vallen. Zeker. We konden de geluiden van de vliegende granaten horen.

Kunt u het moment beschrijven waarop u werd bevrijd door de Amerikanen in Bastogne in 1945?

Ja. Het was altijd slecht weer, en plotseling werd het licht. Prachtig weer. Toen kwamen de Amerikanen met de vliegtuigen en parachutes. Het was prachtig. Het leek wel confetti die uit de lucht viel. Mijn oom ging naar de zolder en keek uit het dakraam. Van daaruit kon hij de kleine kapel zien op de weg uit Bastogne naar Arlon. Plotseling kwam hij naar beneden en vertelde ons dat de Amerikanen bij de kapel waren aangekomen. Bastogne was omsingeld. Maar toen Patton kwam, ging het snel. De mensen zaten daar en wachtten tot de eerste Amerikanen met de tanks door de stad reden. Ze waren dol op kinderen. Ze kwamen met kauwgom en chocolade. We hadden de hele oorlog geen chocolade gekregen. Het zat in met was verzegelde pakjes. En er waren ook pakjes vlees in blik. Het was een kleine maaltijd. Ik maakte me zorgen om mijn ouders, en mijn ouders maakten zich zorgen om mij. Ik zei altijd tegen mijn oom, "Dat is in Tarchamps." Dan zei hij dat dat verder weg was. Hij probeerde me om te praten. Zodra Tarchamps bevrijd was, kwam mijn vader te voet naar Bastogne. Hij was blij mij te zien en omgekeerd. Mijn vader zei dat we op zondag naar hen moesten komen, en mijn oom, mijn neef en ik kwamen door het struikgewas. Maar we gingen niet terug door het struikgewas. De dode soldaten lagen daar. Dat was verschrikkelijk. Ze waren al zwart. Hij ging toen met ons via Lutremange en Lutrebois over de hoofdweg. Dat duurde een uur langer, maar hij wilde niet weer dezelfde route met ons nemen.

U heeft me verteld dat u veel bad.

Ja, heel veel. Zelfs degenen die hier waren in het Rundstedt-offensief zaten dagenlang op de aardappels en baden.

Dus het geloof speelde altijd een grote rol tijdens de oorlog?

Ja, zeker. Geloof heeft geholpen. En sommigen wilden op bedevaart gaan, als ze alles zouden overleven.

Welke herinneringen heeft u aan de periode vlak na de oorlog? Kunt u beschrijven hoe uw woonplaats was na de oorlog?

Alles was hier verwoest. Mijn ouders waren nog in het huis, maar het water liep van boven naar beneden en de voordeur uit. De mensen waren blij om weer vrij te zijn. Je had niets meer, maar je had je vrijheid weer. Er werden houten hutten gebouwd waar mensen die niets hadden, konden wonen. We hadden veel schade, maar we konden het dak repareren met dakvilt. Daarna werd er herbouwd. De kerk was verwoest. Er was een houten hut als kerk en daarnaast een andere als woonruimte voor de pastoor.

Waren er ook gezinnen die in houten hutten woonden?

Ja, in het dorp waren er 3-4 families, en hier staan de hutten nog steeds, ze zijn gemaakt van beton. Maar de man houdt er nu vee in. Hij heeft er stallen van gemaakt.

Hoe was de solidariteit onder de mensen tijdens de wederopbouw?

Het was geweldig. Iedereen was er voor elkaar, en ze hielpen elkaar. Sommigen waren ook gevlucht. Ze kwamen terug. We woonden hier op de hoek. Elke dag kwamen er mensen terug die naar het zuiden van het land waren gevlucht.

Na de oorlog, bezocht Groothertogin Charlotte de dorpen. Kunt u zich herinneren wanneer ze hier in Tarchamps was?

Natuurlijk weet ik dat nog goed. Ze praatte met mensen en troostte hen. Ze beloofde hun ook hulp. Dat was niet meteen daarna, want zij was in Amerika. Ze waren in Engeland, en van daaruit gingen ze naar Amerika. Toen ze terug was, bezocht ze alle dorpen om de mensen wat te troosten en hulp te beloven.

Heeft dat de mensen toen gerustgesteld?

Absoluut. Dat was een troost. Als de Groothertogin tegen je praat, is dat iets anders dan wanneer een willekeurig iemand dat doet.

Na de oorlog lagen er nog veel explosieven in de weilanden en bossen.

Ja, maar dat hebben ze later verwijderd. Velen verzamelden de hulzen. Ze waren van koper en die verkochten ze dan. We hadden toen een boerenknecht die al zijn vrije tijd doorbracht in het bos om hulzen op te rapen. Dan kwam er een schroothandelaar die ze kocht.

Uw man werd ook onder dwang gerekruteerd. Werd het onderwerp, d.w.z. uw verhaal en zijn eigen verhaal, later vaak besproken? Of was het lange tijd een taboe onderwerp?

Mijn man praatte er niet graag over. Helemaal niet. Hij was twee jaar in Rusland. Hij is lopend terug naar Berlijn gekomen. Nee, het was Frankfurt aan de Oder. Van daaruit gingen ze naar Berlijn. Er waren daar Belgen, waarvan er één Engels kende en kon praten met de Amerikanen. De Amerikanen kenden Luxemburg niet. Dus gingen ze naar Brussel en vandaar gingen ze met de trein naar huis.

Dus hij vertelde u zijn verhaal, maar hij praatte er nooit graag over.

Hij wilde er later niet over praten.

Waar denkt u aan als u terugdenkt aan de oorlog vanuit het perspectief van nu?

Ik denk er niet graag aan terug. Het was geen leuke tijd.